

ZIPKINLA BALIK AVCILIĞINDA UYGULANAN YASAL DÜZENLEMELER

Aytaç Özgül*, Ali Ulaş

Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi, Bornova, İzmir

Özet:

Zıpkınla balık avcılığı Akdeniz başta olmak üzere tüm Dünyada sportif ve ticari olarak uzun yıllardan bu yana uygulanmaktadır. İlk yıllarda çok fazla popüler olmayan bu av yöntemi, son yıllarda artan teknolojinin sualtı dünyasına yansımaları ve insanların daha çok denize yönelmesi gibi etkenler ile oldukça yaygınlaşmıştır. Bu durum bazı sorunları ve tartışmaları da beraberinde getirmiş ve tüm dünyada zıpkınla balık avcılığıyla ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Bu çalışmada, Dünyada ve Türkiye’de zıpkınla balık avcılığını düzenleyen yasalar ve ilgili mevzuat incelenmiş ve zıpkınla balık avcılığında karşılaşılan sorunlar, diğer ülkelerdeki bu konudaki düzenlemeler Türkiye’deki uygulamalarla tartışılmıştır. Ayrıca literatürdeki eksikleri ortaya koyacak ve konu hakkında yapılacak diğer çalışmalara kaynak olacak bir ön çalışma hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Amatör Balıkçılık, Akdeniz, Serbest Dalış, Su Ürünleri Sirküleri

Abstract:

Regulations and Management of Spearfishing

Spear-fishing in recreational and commercial activities had been used for hundred years in worldwide, especially in the Mediterranean region. On the contrary of its initial stages, spear-fishing recently has become a very popular activity due to development of technology and increasing interest of people to underwater world. This situation has brought some problems and debates, therefore regulations and arrangements have to be taken on spear-fishing throughout the world. This paper is investigated and emphasized on the laws and regulations on spear-fishing both in Turkey and the World having special problems and solutions by comparing in different approaches for Turkey and the rest of the World and aims to guide future studies on this issue.

Keywords: Recreational Fisheries, Mediterranean Sea, Apnea, Fisheries Regulations

* Correspondence to:

Aytaç ÖZGÜL, Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Bölümü, 35100, Bornova, İzmir-TÜRKİYE

Tel: (+90 232) 752 21 63-171 Fax: (+90 232) 374 74 50

E-mail: aytac.ozgul@ege.edu.tr

Giriş

Zıpkınla balık avcılığı günümüzde başta Akdeniz ülkeleri olmak üzere tüm dünya genelinde popüler bir aktivitedir. İnsanoğlunun zıpkın kullanılarak balık avlamaya ne zaman başladığı tam olarak bilinmemektedir. Fakat Mezopotamya’da yapılan arkeolojik kazılarda, tarih öncesi dönemlere ait zıpkınlar bulunmuştur (Jawad, 2006). Tarih içerisinde gelişen zıpkınla balık avcılığı özellikle ikinci dünya savaşından sonra, askeri amaçlarla geliştirilen teknolojinin sualtına aktarılması ile birlikte ivme kazanmıştır. Elbise ve maske üretim teknolojisindeki ilerleme, zıpkınla balık avcılığının gelişimini hızlandırmış ve bu av yönteminin popülerliğini arttırmada etkili olmuştur. 2000’li yıllardan sonra internetin gelişmesi, zıpkınla balık avcılığıyla ilgili popüler yayınların ve web sitelerinin ortaya çıkması zıpkınla balık avcılığının tüm dünyada yaygınlaşmasında önemli rol oynamıştır.

Günümüzde zıpkınla balık avcılığı, rekreatif (eğlence), sportif ve ticari olmak üzere 3 şekilde yapılmaktadır (Coll et al., 2004; Gaudin ve Young, 2007; Gillett ve Moy, 2006; Jouvenel ve Pollard, 2001; Nevill, 2006).

-Rekreatif olarak yapılan zıpkınla balık avcılığı: Rekreatif olarak yapılan zıpkınla balık avcılığı; eğlence ve hobi amaçlı, boş vakit geçirmek için yapılır. Bu kişiler vurdukları balıkları ticari olarak değerlendirmezler. Rekreatif olarak yapılan zıpkınla balık avcılığı, amatör ve profesyonel olmak üzere 2 bölümde incelenir.

Amatör-Rekreatif Zıpkınla Balık Avcılığı: Yaz aylarında genelde su sıcaklığının yüksek olduğu dönemde yapılır. Hemen hemen her deniz kıyısında görebileceğiniz zıpkınla balık avlayan kişilerdir. Kullandıkları malzemeler ve av teknikleri çok amatördür. Genellikle bu dalcılar, 0-10 m derinliklerdeki kıyısularda avlanmaktadır.

Profesyonel-Rekreatif Zıpkınla Balık Avcılığı: Yılın her döneminde, hobi amaçlı avcılık yapan kişilerdir. Bu kişiler gerek kullandıkları malzemeler, gerekse av yaptıkları derinlikler ve av miktarları ile diğer rekreatif avcılardan kolaylıkla ayrılırlar. Bu avcılar arasında 20 – 30 m derinliklerde av yapabilen, çok tecrübeli avcılar bulunur. Profesyonel-rekreatif dalcılar, avladıkları balıkları satmadıkları gibi bu av şeklini, sosyal bir olgu halinde yaşayıp, av tecrübelerini diğer avcılarla paylaşmaktadır.

-Sportif olarak yapılan zıpkınla balık avcılığı: Zıpkınla balık avcılığı birçok ülkede sportif bir

branş olarak kabul edilmekte ve yılın çeşitli zamanlarında çeşitli yarışmalar düzenlenmektedir (Jouvenel ve Pollard, 2001; Morales-Nin et al, 2005; Smith ve Nakaya, 2002). Yarışmalar, aynı bölgede belirli bir zaman aralığında düzenlenir; vurulan balıklar tür ve boyut olarak değerlendirilir. Bu tarz yarışmalara katılmak için avcılık yapan kişiler, sportif olarak zıpkınla balık avlayan kişilerdir. Zıpkınla balık avcılığı kulüplerine üye olan sporcuların katıldıkları zıpkınla balık avcılığı yarışmaları, ülke sualtı sporları federasyonları bünyesinde düzenlenir. Federasyonlar tarafından belirlenen sporcular da milli takım düzeyinde uluslararası yarışmalarda ülkelerini temsil ederler. Sportif olarak zıpkınla balık avcılığı yapan kişiler “*profesyonel-rekreatif*” olarak tanımlanabilir.

-Ticari olarak yapılan zıpkınla balık avcılığı: Zıpkınla avladıkları balık ve diğer su ürünlerini, ticari olarak pazarlayan avcılardır (Gillett ve Moy, 2006). Yılın her mevsiminde ve her türlü deniz koşulunda av yapan genelde “zodiac” olarak tabir edilen küçük şişme botları kullanan, profesyonel avcılardır. Zıpkınla avlanılan balıkların satılması dünyada birçok ülkede yasak olmasına rağmen bu şekilde av yapan birçok dalcının bulunduğu bilinmektedir.

Dünyada başta Fransa, İspanya, Yunanistan, İtalya ve Türkiye olmak üzere bir çok Akdeniz ülkesinde zıpkınla balık avcılığı son on yıl içerisinde hızlı gelişmiş, zıpkınla balık avcılığı yapan kişilerin sayısı önemli oranda artmıştır. İlk yıllarda çok fazla popüler olmayan bu av yöntemi, dalış malzemelerinde teknolojik gelişim, medya ve sanal ortamda serbest ve aletli dalışa önemli oranda yer verilmesi ve insanların boş zamanlarını değerlendirmek için daha çok denize yönelmesi gibi etkenler ile oldukça yaygınlaşmıştır. Bu durum zıpkınla balık avcılığının, bir dizi yasa ve kural ile düzenlenmesini gerekli kılmıştır.

Bu çalışmada Dünyada ve Türkiye’de zıpkınla balık avcılığını düzenleyen yasa ve kurallar incelenerek, mevcut durum ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu konuda daha sonra yapılacak çalışmalar için kaynak oluşturacak bir ön çalışma hazırlanmıştır. Özellikle Türkiye’de bu konuda bilimsel anlamda bir araştırmanın yokluğu ve uygulanan kural ve düzenlemelerin dalcılar ve yetkili kurumlar arasında çok fazla tartışılması bu çalışmanın önemini arttırmaktadır.

Yasal Düzenlemeler

Dünyadaki düzenlemelere bakıldığında zıpkınla balık avcılığının, amatör balıkçılık içerisinde tanımlanarak düzenlendiği görülmektedir (Gaudin ve Young, 2007). Türkiye’de de zıpkınla balık avcılığı, amatör balık avcılığı içerisinde tanımlanmakta ve 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu ve bu kanuna ait yönetmeliklerle düzenlenmektedir. Bu kanuna istinaden, Tarım Köy İşleri Bakanlığı tarafından 2 yılda bir hazırlanan sirküler içerisinde (*Amatör-Sportif Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen Sirküler*) zıpkınla balık avcılığını tanımlayan ve düzenleyen maddeler bulunmaktadır. Bu sirküler içerisinde zıpkınla balık avcılığıyla ilişkili tanımlamalar şunlardır (Anonim, 2006).

- *Amatör balıkçı*: Amatör balıkçılık etkinliğinde bulunan gerçek kişidir.
- *Amatör balıkçılık*: Sadece rekreasyon, spor veya dinlenme amacıyla yapılan, maddi ve ticari kazanç gayesi gütmeyen, avlanılan ürünün satılmadığı balıkçılık etkinliğidir.
- *Amatör sualtı avcısı*: Gün doğumundan gün batımına kadarki sürede sirkülerce ve güvenlik nedeni ile yasaklanmamış karasularımızda, kendi nefesi dışında ek bir hava kaynağı kullanmadan dalarak su altı tüfeği ve yardımcı ekipmanlarla su ürünleri avcılığı yapan kişidir.
- *Sualtı tüfeği*: Su altında balık avında kullanılan lastik veya metal yaylı, gaz veya hava basınçlı tüfeklerdir.
- *Zıpkın*: Bir gönder ucuna yerleştirilmiş, bir veya birden fazla sivri uca ve balığın kurtulmasını engelleyen damaklı düzeneğe sahip, yakalanan büyük balıkların son mukavemetini kırma ve sandala alma işlerinde de kullanılan balık avlama aracıdır.

Dünyada ve Türkiye’de uygulanmakta olan zıpkınla balık avcılığı ile ilgili düzenlemeler şu başlıklar altında incelenebilir.

Lisans

Zıpkınla balık avcılığını düzenlemede, lisans kullanılmaktadır. AB ülkelerinin bazılarında (*İspanya, Yunanistan, Slovenya*), Akdeniz ülkelerinde (*Cezayir, Hırvatistan, Mısır, Fas, Tunus, Suriye ve Sirbistan*), *A.B.D. ve Avustralya*’da zıpkınla balık avcılığı yapabilmek için amatör balıkçılık lisansı alınması gerekir. *Lübnan*’da ise sadece kıyıda yapılan zıpkınla balık avcılığında, lisans alınması zorunludur. *İtalya, Arnavutluk, Kıbrıs Rum Kesimi* gibi ülkelerde ise zıpkınla

balık avcılığı için herhangi bir belge istenmemektedir. Bununla birlikte *Cezayir, Portekiz, İspanya*’da dalıcılar, zıpkınla balık avcılığı yapabilmek için özel bir belge olan *Sualtı Amatör Balıkçı Lisansı*’na sahip olmaları gerekmektedir (Cacaud, 2005; Coll et al., 2004).

Lisans alımında; yaş sınırlaması, sağlık raporu, sağlık sigortası gibi bazı koşulların sağlanması gerekir. Yaş sınırlaması, bazı ülkelerde (*Arnavutluk, Cezayir, Yunanistan, Sirbistan ve Tunus*) 16 ile sınırlandırırken, *Lübnan* da ise bu sınır 18’dir (Cacaud, 2005; Gaudin ve Young, 2007). Lisans zorunluluğu bulunmayan bazı ülkelerde (*Fransa*) her yıl ilgili kurumdan ücret karşılığında makbuz alınması ve dalışa gidip-dönüşlerde yetkili kurumlara haber verilmesi şartlarıyla zıpkınla balık avcılığına izin verilmektedir.

Türkiye’de denizlerde amatör avcılık için “*Amatör balıkçı belgesi*” istenmektedir. Fakat zıpkınla balık avcılığı amatör balıkçılık olarak tanımlanmasına rağmen, dalıcıların lisans bulundurma zorunluluğu yoktur ve zıpkınla balık avcılığı için bir yaş sınırlaması bulunmamaktadır (Anonim, 2006).

Türlere ilişkin yasak ve sınırlamalar

Zıpkınla balık avcılığında *Sürdürülebilir Balıkçılık İlkesi* kapsamında, balık türlerine yönelik diğer amatör avcılık yöntemlerini de kapsayan bazı düzenlemeler bulunmaktadır. Bu düzenlemeler arasında; günlük maksimum av miktarı, minimum boy yasağı, ve avcılığı yasak tür uygulamaları sayılabilir.

Avcılığı yasak tür; Uluslararası anlaşmalar yada ulusal koruma programlarıyla koruma altına alınmış endemik türler ile nesli tehlike altındaki türlerdir. Bu su ürünlerinin her türlü avcılığı yasaktır. *Minimum boy yasağı*; avlanılabilecek balık türleri için minimum boy ölçüsüdür ve balık türlerine göre değişiklik göstermektedir. *Günlük maksimum av miktarı* ise; dalıcının bir gün içerisinde avcılığına izin verilen türler kapsamında avlayabileceği maksimum av miktarıdır. Avlanılan türlere göre günlük av, kilogram yada adet olarak belirli bir kota ile sınırlandırılmıştır.

Bu düzenlemeler, Dünya ve Akdeniz ülkelerinde değişik şekillerde uygulanmaktadır (Anonim, 2006; Anonymous 1, 2007; Anonymous 2, 2007; Gaudin ve Young, 2007; Smith ve Nakaya, 2002). Bazı ülkelerde bu tarz bir düzenlemeye ise rastlanılmamaktadır (Tablo 1.).

Tablo 1. Zıpkınla balık avcılığında türlere ilişkin yasaklamalar**Table 1.** Spearfishing regulations regarding species

Ülke	Günlük Maksimum Avlanılabilecek Miktar	Minimum Boy Yasaklamaları	Avcılığı Yasak Tür
A.B.D.	3-15 adet/gün	X	X
Arnavutluk	3 kg/gün	X	X
Avustralya	12 adet/gün	X	X
Cezayir	-	X	-
Fas	5 adet/gün	-	-
Fransa*	-	X	X
Hırvatistan	5 kg/gün	X	-
İspanya	5 kg/gün	X	X
İsrail	-	X	-
İtalya	5 kg/gün	-	X
Kıbrıs	3 adet/gün	-	-
Libya	-	-	-
Lübnan	-	X	X
Malta	-	-	-
Mısır	-	X	-
Portekiz	10 kg/gün	-	X
Sırbistan	5 kg/gün	X	X
Slovenya	-	-	-
Suriye	-	-	-
Tunus	5 kg/gün	X	-
Türkiye	5 kg/gün	X	X
Yunanistan	5 kg/gün	X	X

*Fransa da kişi başına günlük av miktarı konusunda orkinos (25 kg/gün yada 1 adet/gün) dışında bir sınırlama bulunmamaktadır.

Kullanılan yöntemlere ilişkin yasak ve sınırlamalar

Zıpkınla balık avcılığında çeşitli malzemeler ve farklı av yöntemleri kullanılmaktadır. Kullanılan bu malzeme ve av yöntemlerine ilişkin düzenlemeler, Dünyada ve Akdeniz'de farklılıklar göstermektedir. Zıpkınla balık avcılığında scuba, nargile ya da benzeri yedek hava kaynağı gibi dalıcıya su altında hava sağlayan sistemlerin kullanılması dünyada birçok ülkede yasaktır (Anonim, 2006; Anonymous1, 2007; Anonymous 2, 2007; Gaudin ve Young, 2007; Smith ve Nakaya, 2002). Benzer yasaklar, gece yapılan zıpkınla balık avcılığını da kapsamaktadır (Tablo.2).

Av alanlarına ilişkin yasak ve sınırlamalar

Zıpkınla balık avcılığı için türlere ve kullanılan av yöntemlerine yönelik yasaklamalar dışında böle yasaklamaları da bulunmaktadır (Tablo.3). Dünyada ve Akdeniz'de farklılık gösteren bu düzenlemeler ile bazı alanlarda zıpkınla balık

avcılığı tamamen sınırlandırılmıştır (Anonim, 2006; Anonymous 1, 2007; Anonymous 2, 2007; Gaudin ve Young, 2007; Smith ve Nakaya, 2002).

Fas örneğinde olduğu gibi sadece kontrollü alanlarda zıpkınla balık avcılığına izin verilmektedir. Türkiye'de ise iç sularda zıpkınla balık avcılığı yapılması tamamen yasakken, denizlerde zıpkınla balık avcılığı bazı alanlarda dışında serbesttir (Anonim, 2006). Türkiye zıpkınla balık avcılığı için bir zaman yasağı ise bulunmamaktadır.

Zıpkınla balık avcılığındaki diğer yasak ve sınırlamalar

Dünyada Pasifik Okyanusundaki Ada ülkeleri dışında, birçok ülkede ve Akdeniz ülkelerinde zıpkınla avlanılan balıkların ticaretine izin verilmemektedir (Anonymous 1, 2007; Anonim, 2006; Gillett ve Moy, 2006; Gaudin ve Young, 2007). *A.B.D.'de, Avustralya'da* ve Akdeniz ülkelerinde (*Cezayir, Kıbrıs, Sırbistan, Fransa, Yunanistan, Hırvatistan, İtalya, Portekiz, Slovenya, İspanya, Fas, Suriye, Tunus ve Türkiye*) avlanılan balıklar, hiçbir şekilde satılamaz yada değiş tokuş edilemez (Anonim, 2006; Gaudin ve Young, 2007). Bununla birlikte, *İspanya* ve *Fransa'da* sadece zıpkınla balık avcılığı yarışmalarında avlanılan balıkların hayır kurumlarına destek sağlamak amacıyla satışına izin verilmektedir (Coll et al., 2004). Bazı ülkelerde ise (*Arnavutluk, Mısır, Lübnan, Libya, Malta, İsrail*) zıpkınla avlanılan balıkların satışı konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır (Gaudin ve Young, 2007).

Dünyada birçok ülkede dalıcıların zıpkınla balık avcılığı yaparken bir dizi güvenlik tedbiri alması zorunludur. İtalya'da zıpkınla balık avlayan dalıcıların, 300 m uzaklıktan rahatlıkla görülebilecek bir şamandıra taşıması, eğer avda tekne kullanılıyor ise, teknede dalış bayrağı ve acil bir durum için scuba ekipmanının hazır olarak bulundurulması zorunludur. Benzer kurallar, *A.B.D., Avustralya, Yunanistan, Fas* ve *Fransa'da* da geçerlidir (Gaudin ve Young, 2007). Türkiye'de ise böyle bir uygulama bulunmamakta ve zıpkınla balık avlayan dalıcılar kurallara uymak şartıyla, yasak olmayan alanlarda herhangi bir uyarıcı (şamandıra, dalış bayrağı vb.) taşımadan avcılık yapabilmektedir.

Tablo 2. Zıpkınla balık avcılığında kullanılan yöntemlere ilişkin yasak ve sınırlamalar**Table 2.** Spearfishing regulations regarding of fishing methods.

Ülke	Scuba*	Gece Dalışı	Işık Kullanımı	Diğer
A.B.D.	X	-	-	-
Arnavutluk	X	-	-	-
Avustralya	X	X	-	Sualtı tüfekleri karada kurulu olarak taşınamaz.
Cezayir	X	X	X	-
Fas	X	X	-	-
Fransa	X	X	X	Sualtı tüfekleri karada kurulu olarak taşınamaz.
Hırvatistan	X	-	-	-
İspanya	-	X	-	-
İtalya	X	X	-	Sualtı tüfekleri karada kurulu olarak taşınamaz.
Kıbrıs	X	-	X	-
Lübnan	X	X	X	Sualtı tüfekleri karada kurulu olarak taşınamaz.
Malta	-	-	X	-
Mısır	-	X	-	-
Portekiz	-	-	-	-
Sırbistan	-	X	-	Havali ve ateşli sualtı tüfeklerinin kullanımı yasaktır.
Slovenya	X	X	-	Sadece yarışma amaçlı (sportif) zıpkınla balık avcılığı yapılabilir, amatör olarak zıpkınla balık avcılığı yasaktır.
Yunanistan	X	X	-	Sualtı tüfekleri karada kurulu olarak taşınamaz.
Tunus	X	X	X	Mayıs ayında zıpkınla balık avcılığı yasaktır.
Türkiye **	X	X	X	Sualtı tüfekleri karada kurulu olarak taşınamaz.

* Sualtı tüfeği ile yapılacak avcılıkta, şnorkel hariç yapay hava kaynağı, tüp, nargile, her türlü soluma cihazı ve yedek hava kaynağı kullanılması yasaktır.

** Türkiye’de ayrıca yasak av araç-gereçlerinin av sahasında bulundurulması ve çevirme ağıları içerisine dalarak zıpkın ve sualtı tüfekleri ile avcılık yapılması yasaktır.

Tablo 3. Dünyada zıpkınla balık avcılığında av alanlarına ilişkin yasak ve sınırlamalar**Table 3.** Spearfishing regulations regarding of fishing areas.

Ülke	Turistik bölgeler	Deniz koruma alanları	Deniz transit bölgeleri	Halk plajları	Lagünler	Bahçılık-akuakültür alanları	Liman-Mendirek ve su kanalları	Aletli dalışa yasak bölgeler
A.B.D.	-	X	-	X	X	X	X	-
Arnavutluk	X	X	X	-	-	X	-	-
Avustralya	X	X	-	X	X	X	X	-
Fas	-	-	-	X	-	-	-	-
Fransa	-	X	-	-	-	X	-	-
İspanya	-	X	-	-	-	-	-	-
İtalya	-	X	X	X	-	X	X	-
Lübnan	-	X	-	X	-	X	-	-
Kıbrıs	X	-	-	-	-	-	-	-
Portekiz	-	-	-	X	X	X	X	-
Sırbistan	-	-	-	-	-	-	-	-
Slovenya	-	X	-	-	-	-	-	-
Suriye	-	X	-	-	-	-	-	-
Tunus	-	X	-	X	-	X	X	-
Yunanistan	-	X	-	-	X	X	-	-
Türkiye*	-	X	-	-	X	X	X	X

*Türkiye’de ayrıca fokların yaşadıkları mağaraların bulunduğu bölgeler de zıpkınla balık avcılığı yasaktır.

Cezayir, Fransa, Yunanistan ve Lübnan'da zıpkınla balık avcılığı yapan kişilerin sektörler arası çatışmayı engellemek için diğer amatör balıkçılık yöntemlerini kullanarak avcılık yapması ve balıkçılık sahalarında av yapılması yasaktır. Türkiye'de ise zıpkınla balık avlayan kişiler aynı zamanda gerek ticari gerekse amatör olarak diğer avcılık yöntemlerini kullanarak balıkçılık yapabilirler.

Sonuç

Akdeniz ülkelerinde zıpkınla balık avcılığı en yoğun olarak Fransa, İspanya, İtalya, Yunanistan ve Türkiye'de yapılmaktadır. Bu ülkelerin yanı sıra Kıbrıs, Hırvatistan, Tunus, Fas ve Mısır'da zıpkınla balık avcılığı yarışmaları da oldukça yaygın ve popülerdir (Jouvenel ve Pollard, 2001; Morales-Nin et al, 2005; Smith ve Nakaya, 2002). Türkiye'de ise son yıllarda zıpkınla balık avcılığını konu alan web sayfalarının sayısındaki artış, zıpkınla balık avcılığı yarışmaları, bu amatör avcılığının gelişiminde etkili olmaktadır. Dalıcılar, internet üzerinden malzeme ve av teknikleri konusunda kolaylıkla bilgi alış-verişi yapmaktadır. Ayrıca piyasaya yerli üreticilerin girmesi ve sanal alış-verişin yaygınlaşması Türkiye'de zıpkınla balık avcılığının gelişiminde etkili olan nedenler olarak ortaya çıkmaktadır.

Zıpkınla balık avcılığında; su sıcaklığı, sudaki görüş mesafesi, akıntı, dalga gibi denizle ilişkili faktörlerin yanı sıra avlanılacak bölgenin dip yapısı (kumlu, kayalık veya erişmeli) av veriminde etkili olan diğer fiziksel koşullardır. Akdeniz havzası yıl boyunca zıpkınla balık avcılığı için uygun deniz koşullarına ve dip yapısına sahiptir (Jouvenel ve Pollard, 2001). Türkiye denizleri de benzer koşulları taşımakla birlikte, dalıcılar tarafından avcılığı popüler, *Sparus aurata*, *Dicentrarchus labrax*, *Dentex dentex*, *Seriola dumerilii*, *Mugilidae sp.*, *Diplodus sargus*, vb. gibi balık türlerine de ev sahipliği yapmaktadır. Bu etkenlerde Türkiye'de zıpkınla balık avcılığının yaygınlaşmasında önemli rol oynamaktadır.

Zıpkınla balık avcılığı, genel olarak bakıldığında amatör balıkçılık içerisinde sınıflandırılmakta ve düzenlenmektedir. Dünyadaki uygulamalar ile Türkiye'deki yönetmelik ve düzenlemeler karşılaştırıldığında benzer yasaklama ve sınırlamaların olduğu görülmektedir. Fakat T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan su ürünleri sirkülerinde, zıpkınla balık avcılığının ve diğer amatör balık avcılık yöntemleriyle (olta, vb.) birlikte düzenlendiği görülmektedir.

Bu durum su ürünleri sirkülerinin yetkili kurumlar (jandarma, sahil güvenlik, deniz polisi, vb.) ve dalıcılar tarafından tam olarak anlaşılmasına yada farklı şekillerde değerlendirilmesine yol açmaktadır. Bu nedenle su ürünleri sirküleri içerisinde, zıpkınla balık avcılığının ayrı bir bölüm olarak yer alması, daha kolay anlaşılabilme ve yorumlanabilme açısından faydalı olabilir. Ayrıca zıpkınla balık avcılığı yapan kişileri temsil eden kişi yada kişilerin su ürünleri sirküleri düzenleme kurulunda bulunması da daha etkin bir düzenleme açısından yararlı olacaktır.

Ayrıca aşağıdaki konuların su ürünleri sirküleri içerisinde yeniden gözden geçirilerek düzenlenmesi veya yer verilmesi daha etkin bir düzenleme sağlamada faydalı olabilir.

- Su ürünleri sirkülerinde yer alan **amatör sualtı avcısı** tanımı gözden geçirilmelidir. Çünkü dalıcılar av için güneş doğmadan önce suya girerek av bölgesine ulaşmayı tercih etmektedir. Bu nedenle gün doğumu ve gün batımı ibaresi yerine, sualtı avcısı tanımı; gündüz avlanan kişi olarak yapılmalıdır. Özellikle gece, yasadışı olarak av yapan kişiler ile kurallara uygun bir biçimde avcılık yapan kişilerin ayırt edilebilmesi için bu tanım daha uygun olabilir.
- Su ürünleri sirküleri içerisinde zıpkınla balık avcılığında kullanılan ekipmanlar belirtilmelidir. Bu şekilde denetleyici kişilerin, yasadışı av yapan dalıcılar ile kurallara uygun şekilde av yapan dalıcıları ayırt etmesi kolaylaşabilir.
- Yasadışı olarak gece yada aletli dalış yaparak balık avlayan dalıcılar kesinlikle engellenmelidir. Bu kişilere verilen cezalar artırılmalı ve caydırıcılığı artırılmalıdır. Özellikle bu kişiler yüzünden kurallara uygun olarak avcılık yapan dalıcılar da olumsuz olarak etkilenmekte ve tüm Dünyada yaygın olarak yapılan zıpkınla balık avcılığı Türkiye'de de yanlış tanıtılmaktadır.
- Su ürünleri sirküleri içerisinde balık türlerine yönelik; avcılığı yasak tür, minimum boy yasağı ve maksimum günlük av limiti gibi sınırlamalar bulunmaktadır. Bu tür uygulamaların bulunması sürdürülebilir bir balıkçılık anlamında olumludur. Fakat bu düzenlemelerin daha çok olta balıkçılığı gibi diğer amatör balıkçılık uygulamalarına yönelik olduğu görülmektedir. Bu sınırlamaların diğer dünya ülkelerinde olduğu gibi zıp-

kınla balık avcılığına yönelik olarak yeniden düzenlenmelidir.

- Nesillerinin tükenme tehlikesi nedeniyle ulusal sulara koruma altına alınan veya Uluslararası anlaşmalarla koruma altına alınmış su ürünlerinin avcılığının tamamen yasaklanması gerekmektedir. Zıpkınla özellikle orfoz (*Epinephalus sp.*) avcılığı konusunda, Dünyada ve Akdeniz’de farklı uygulamalara rastlanılmaktadır. Bazı ülkelerde bu türün avcılığı her türlü av yöntemiyle yasaklanırken, bazı ülkeler de ise avcılık serbest olup zaman (*A.B.D., Avustralya, Fas*) yada miktar ve boy (*A.B.D., Avustralya, İtalya*) konusunda sınırlama getirilmiştir. *Türkiye*’de ise *Fransa* ve *Tunus*’ta olduğu gibi orfoz ve lahos balık türlerinin avcılığı, sadece zıpkınla balık avlayan kişilere yasaklanmıştır (Anonim, 2006). Fakat bu balık türlerinin olta yada diğer amatör avcılık yöntemleriyle avcılığına izin verilmektedir. Bu türlerin her türlü av aracı ile avcılığı yasaklanmalı, avcılığı yapan kişilere verilen cezalar ağırlaştırılmalı, satış noktalarında kontrol sağlanarak sadece avcılığı gerçekleştirilene değil, avlanmış balığı satan satıcı yada restorancı da aynı cezaya çarptırılmalıdır.
- Zıpkınla avlanılan su ürünlerinin satışı, Avustralya’daki birkaç eyalet ve Pasifik Okyanusu’ndaki birkaç ada ülkesi dışında neredeyse tüm Dünyada yasaktır. *Türkiye*’de ise yasak olmasına rağmen ticari olarak zıpkınla balık avcılığı oldukça yoğun olarak devam ettiği bilinmektedir. Amatör balıkçılık kapsamında tanımlanan zıpkınla balık avcılığın da avlanan balıkların hiçbir şekilde ticaretine izin verilmemektedir. Balık satışı yapan kişilere ve zıpkınla avlanılan balıkları alan satıcı yada restoran işletmecilerine de benzer cezai yaptırımlar uygulanmalıdır.
- Su ürünleri sirküleri içerisinde zıpkınla balık avcılığına yönelik herhangi bir zaman sınırlaması bulunmamaktadır. Özellikle üreme dönemlerinde kıyısularda göç yaparak, bu bölgelerde sürüler oluşturan levrek, çipura gibi balıklar bu dönemde dalcılar tarafından büyük miktarlarda avlanılabilmektedir. Bu nedenle diğer av yöntemlerini kapsayan zaman yasaklarının yapılacak araştırmalar doğrultusunda, özellikle üreme dönemlerindeki balık türlerine yönelik, zıpkınla balık avcılığına da uyarlanmalıdır.

Zıpkınla balık avlayan kişilerin, mutlaka lisans (*Sualtı Amatör Balıkçı Lisansı*) alması sağlanmalıdır. Lisans için; yaş sınırlaması (18 yaş ve üzerine izin verilmeli), sağlık raporu gibi şartlar konulmalı; zıpkınla balık avcılığı yapacak kişilerin belli bir eğitimden yada en azından bir sınavdan geçirilerek belge alınması sağlanmalıdır. Özellikle gerek sürdürülebilir bir avcılık gerekse dalcıların güvenliği açısından böyle bir eğitim oldukça önemlidir. Sığ su bayılması (senkop) ve benzeri nedenlerle her yıl zıpkınla balık avcılığı yapan birçok dalcı hayatını kaybetmektedir. Bu üzücü durum, özellikle dalcıların bu konuda yeterli bilgisinin olamamasından kaynaklanmaktadır. Sanal ortam üzerinden bilgi alış-verişinin yaygınlaştığı günümüzde, zıpkınla balık avcılığı konulu web sayfalarının ve özellikle de üniversitelerin dalcıları bilgilendirici çeşitli etkinlikler (seminer, kurs, vb.) düzenlemeleri faydalı olacaktır.

Bazı ülkelerde (*İtalya, A.B.D. Tunus, vb.*) zıpkınla balık avcılığı yapan kişilere şamandıra yada dalış bayrağı taşıma zorunluluğu getirilmiştir. Benzer uygulamaların *Türkiye*’de de uygulanması gerek denizde güvenlik kuralları gerekse dalcıların kontrolü açısından faydalı olabilir.

Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu bünyesinde bulunan *Zıpkınla Avlanma* branşı, her yıl düzenlenen uluslararası yarışmalarda *Türkiye*’yi temsil etmektedir. *Türkiye* milli takım düzeyinde temsil eden bu kişilerin gerek kamu kurumları tarafından desteklenmesi bu amatör av yönteminin *Türkiye*’de doğru şekilde yapılmasının sağlama bakımından faydalı olabilir.

Uluslararası bilimsel literatür incelendiğinde 1973-2001 yıllarını kapsayan dönemde su ürünleri ve su ürünleri avcılığını konu alan 84200 adet bilimsel çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan ise 145 adedi zıpkınla balık avcılığı ile ilişkilidir (Smith and Nakaya 2002). *Türkiye*’de ise bu konuda yapılmış bir bilimsel çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle, zıpkınla balık avcılığının balık popülasyonlarına ve çevreye olan etkisini konu alan araştırmalara ağırlık verilmelidir. Araştırma sonuçlarının zıpkınla balık avcılığını düzenlemeye yönelik kullanılması ile daha kapsamlı ve doğru düzenlemelerin yapılması sağlanabilir. Araştırmalarda üniversite-halk birlikteliğinin sağlanması, sosyal bir olgu olan zıpkınla balık avcılığının doğru yönde gelişiminde faydalı olacaktır. Günümüzde internetin yoğun olarak kullanılması gerek dünyada gerekse *Türkiye*’de zıpkınla balık avcılığı ile ilgili web sayfalarının

ve tartışma ortamlarının artışı beraberinde getirmiştir. Bu tür ortamlarının yaygınlaşması her ne kadar olumlu olarak görünse de, yetersiz eğitime sahip kişiler tarafından kontrol edilen bu sanal ortam toplumu yanlış etkileyerek olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Bu nedenle bu tür bilgi alış-veriş platformları, zıpkınla balık avcılığının doğru bir şekilde devam ettirilmesini sağlamak ve bu konuda toplum bilincini arttırmak için kullanılmalıdır.

Kaynaklar

- Ahvenainen Anonim, (2006). Denizlerde ve İç Sularda Amatör (Sportif) Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen 2006/2008 Av Dönemine Ait 37/2 Numaralı Sirküler. *T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü.*, Ankara.
- Anonymous 1, (2007). The South Australian Recreational Fishing Guide (2006-2007). Government of South Australia, Primary Industries and Resources. ISSN: 1440-4419.
- Anonymous 2, (2007). Fishing Regulations for U.S. South Atlantic Federal Waters for Species Managed by The South Atlantic Fishery Management Council.
- Cacaud, P., (2005) Fisheries laws and regulations in The Mediterranean: A comparative study. Studies and Reviews. General Fisheries Commission for the Mediterranean. **75**: FAO. Rome .
- Coll, J., Linde, M., Garcia-Rubies, A., Riera, F., Graua, A.M., (2004). Spearfishing in The Balearic Islands (Westcentral Mediterranean): Species affected and catch evolution during the period 1975–2001. *Fisheries Research*, **70**: 97–111.
- Gaudin, C., Young, D.C., (2007). Recreational fisheries in the Mediterranean countries: A review of existing legal frameworks, Studies and Reviews. General Fisheries Commission for the Mediterranean. **81**: FAO. Rome, 102 pp.
- Gillett, R., Moy, W., (2006). Spearfishing in the Pacific Islands. Current Status and Management Issues. *FAO/FishCode Review*. No: 19. Rome, FAO. 72p.
- Jawad, L. A., (2006). Fishing Gear and Methods of the Lower Mesopotamian Plain with Reference to Fishing Management. *Marina Mesopotamica Online*, **1**(1): 1-37.
- Jouvenel, J-Y., Pollard, A.D, (2001). Some effects of marine reserve protection on population structure of two spearfishing target-fish *Dicentrarchus labrax* (Moronidae) and *Sparus aurata* (Sparidae), in shallow inshore waters, along a rocky in the northwestern Mediterranean Sea. *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems*, **11**: 1–9.
- Morales-Nin, B., Moranta, J., Garcia, C., Tugores, M.P., Grau, A.M., Riera, F., Cerda, M., (2005). The recreational fishery off Majorca Island (Western Mediterranean): Some implications for coastal resource management, *ICES Journal of Marine Science*, **62**: 727-739.
- Nevill, J., (2006) The impacts of spearfishing: notes on the effects of recreational diving on shallow marine reefs in southern Australia. Only One Planet Australia; Melbourne. 36 pp. Available online at <http://www.ids.org.au/~cneville/marine.htm>, accessed [27.05.2008]
- Smith, A., Nakaya, S., (2002). Spearfishing-Is it ecologically sustainable? *3rd World Recreational Fishing Conference*, Australia. 19-22 pp.